

Iz kmetijskega zbora na Dunaji.

Prišle so na dalje v posvetovanje kmetijskega zbora tudi vodne pravice.

Dozdej ni imelo kmetijstvo tako odločenih pravic do vode, kakoršne je imelo obertnijstvo in rokodelstvo, — in vender je voda tudi za kmetijstvo silno potrebna pomoč. Zatorej je ministerstvo práv storilo, da je tudi vodne pravice kmetijskimu zboru v posvetovanje odločilo, da se bojo po tem prihodnje postave v ti reči tako osnovali, kakor so pravične za obertnijo in kmetijo.

Kér sim se jez temu razdelku (Section) pridružil, sim tudi nalogo na-se vzel, sklepe občniga zbora v Novicah bravcam oznaniti. Tóle je bilo sklenjeno:

1) De naj bo pripušeno, prihodnjič vode, ktere se bojo za pomók travnikov ali družih zemljá potrebne spoznale, po srenjskim ali soseskinim zgovoru vsak teden skozi 24 ur (večidel od sabote ob šestih popoldne, do nedelje do šestih popoldne) od potoka, vodnih grap ali mlinšic odpeljavati in na travnike i. t. d. napeljavati; samo pri plavših ali tacihi fabrikah, ktere morajo zavoljo svojih potrebnih del ne prenehama delati, se ne sme to terjati.

2) Kjer več srenj ali sosesk očitno spozná, da koristnost ali dobiček pomóka travnikov (Bewässerung) vse druge dobičke preseže, ktere voda sicer dati zamore, se mora pripustiti, da se ta voda v prid pomóka oberne. Tode ta pravica se zamore le po tem zadobiti, če se tistimu, ki je dosihmal pravico do vode imel, ta pravica popolno odkupi. (Takó je sklenil enoglasno kmetijski zbor; pričijoči poslanci obertniškiga in rokodelniga društva pa so se enoglasno ustavili temu sklepu).

3) Vodne znamenja (Haimstock), od cesarskih gosposk postavljene, naj se prihodnjič pri vsaki vodni naredbi zovoljo spričevanja pravic napravijo.

4) Če so kje vodne rake ali mlinske kolésa tako malopridno napravljene, da se v škodo bližnjih kmetijstev veliko vode pogubi ali potrači, ktera bi se pri dobri in umni napravi rak in kolés lahko v prid kmetijstva obernila, naj bo posestnik slabih vodnih rak in mlinskih kolés k popravi malopridnih naprav primoran, — tode popravo morajo tisti na svoje stroške (unkoštinge) storiti, ktere bo dobiček zadel, in ta poprava mora taká biti, da sicer posestnik mlina i. t. d. nobene škode ne terpi.

5) Družbe, ktere bi utegnile vkupej stopiti za pomók ali nasproti za odpravo močirnosti travnikov in sploh za pravo peljanje vodá, naj iz sebe izvolijo vodno gosposko, ktera ima vse vodne pravice in naredbe po postavah varovati.

6) Tam kjer dve tretjini (dva driteljca) gruntnih posestnikov v enim kraju, kjer je pomók potreben spoznan, družbo za pomók napraviti želite, se mora tretja tretjina temu sklepu vdati in pristopiti, ali hoče ali ne hoče. Glasovi (štíme) se pa ne štejejo po številu glav, ampak po méri gruntniga posestva. Preden se naprava pomóka začne, se mora gosposki vse na znanje dati, kako se misli to delo izpeljati.

Fid. Terpinc.

Odgovor

V poslednjim listu „Novíc“ je neki šolski prijatelj svoje neprecenjene skušnje za katehete poglavitnih in normalnih šol naznanil, in v svojim sestavku tako znanje katehetike razkazuje, da se na prvi pogled vidi, da mora to en častiti duhoven gospod biti, in po njegovi skušeni učenosti soditi, je gotovo kdaj kakor katehet mladost osrečeval ali jo pa še osrečuje.

Pač škoda! da si je toliki modrijan ilirski gerb * kakor šemo na obraz obesil; namest da bi nam bil svoje slavno imé razodel, in nam takó priložnost dal, iz mo-

čniga studenca njegove skušnje in učenosti zajemati. Kader bodo šolske svetovavce volili, naj „Novíce“ *) nikar ne pozabijo, tega možá posebno priporočiti: take bistrumnosti bi ne bilo mogoče nadomestiti. Kakor hitro namreč častiti gospod prebere pismo svojiga prijatla, in najde, da so častitljive gospé nune in gosp. katehet v Loki le slovensko spraševali, že tudi za gotovo vé, da v poglavitnih in posebno v naših normalnih šolah kateheti mladost le v ptujim, nerazumljivim jeziku keršanske resnice učé.

Kaj ne, častiti gospod! taki kateheti so gerdi nemškutarji, kterim je nemčija dražji, kakor pa sreča blage mladosti?

Ali mar res mislite, da imate le Vi in nekteri ultra Sloveni občutljivo serce in ljubezen do mladosti? Ali mar res verjamete, kar bi radi, da bi svét verjel, da ga ni ne v poglavitnih, ne v normalnih šolah kateheta, kteri bi ne vedil presoditi, koliko je mladosti mogoče storiti, in kaj je za-njo potrebno in koristno? Ali mar res mislite in verjamete, da naprejpostavljeni šol in cela vlada res takó brez vse vesti delajo, da take napake zapovedujejo, ali pa saj terpé?

Častiti gospod! Vi razkazujete po tem takim ali veliko nevednost, ali pa hudobno voljo; oboje ni — ako ste — duhovnu nič kaj pristojno.

Pridite gospod! k našim šolskim spraševanjem, če Vam je drago, in vidili bote, kako naši mladenči, ne le to, kar ste jih za gradam čivkati slišali, ampak tudi to, kar se jim še zraven h katekizmu pové, v nerazumljivim jeziku tako gladko pripovedujejo, da bote Vi in tavžent Vaših prič omolknili. Sicer pa ne išemo Vaše hvale, ne bojimo se Vaše graje, dokler spoštujemo in spolnujemo dolžnost in postave.

A. Reš.

Poslavljenje.

Našiga častitiga rojaka, gospoda Dr. Matija Dolenca, ki si je Dunaj za svoje staníše izvolil, je visoko ministerstvo pravice za c. k. dvorniga in sodniškiga dohtarja na Dunaji izvolilo. Modra glava, blago serce, poštenost v vsih delih, živa ljubezin do domovine brez prenapetiga tišanja: so znane lastnosti našiga verliga rojaka, ki nam Krajncam na Dunaji čast dela. Vsaciga bo tedej veselilo zvediti, da je naš Matija Dolenc imenitno stopnjo Dunajskiga c. k. pravdosrednika dosegel, in mu bo serčno privošil, da „naj mu pravde práv srečno tekó.“

Novičar iz Ljubljane.

Pri nas v Ljubljani in po celim Krajnskim kraljuje, hvala Bogú! vseskozi ljubi mir. Če beremo v Novicah strašne prigodbe, ki se posebno na Ogerskim godé, se nam zdí, kakor da bi tukaj v raji živeli. — Regrutiranje, ki se je pretečeni teden začelo, se godí sploh po navadnim lepim redu. — Naš deželni poglavar so mestni gosposki ukazali, da naj jim nekatere možé naznani, kterim bi se izročilo osnovo izdelati prihodnje vstave Ljubljanskiga mesta (Stadt-Verfassung). — Odbor slovenskiga društva je v poslednji séji sklenil, da slovenska družba zapustí politiško polje, na ktero se je v sili mesca kozoperska ob času Dunajskiga punta podala, in da se bo prihodnjič samó z jezikoslovstvinimi rečmi (literarisch) pečala. Prememba društvi-

*) Kar mi gospoda * poznamo, bi bil gotovo vredin ud šolskiga svetovavstva na Krajnskem, posebno zató, ker bi ta gospod, kar — na priliko — šolske bukve vtíče, v svetovavstvu ne bil le dober svetovavec, temuč tudi sam takó izverstin pisavec, da jih na celim Slovenskim ni ravno veliko enacih. — Ker so častiti gosp. Reš zgoréj »Novíce« v spomin vzéli, so primorane, pričijoče zagotovílo pristaviti, — sicer pa se ne vtikujejo v take sestavke, kterih odgovornost gosp. pisavci sami na-se vzamejo. Vrednistvo.

nih postav bo kmalo oznanjena. Sklenjeno je bilo tudi: prvi del poslovenjenih deržavnih postavnih bukev v presojo zvedenim možem berž ko berž v natis dati, — po premožnosti društva nekatere pripomočnike pri sestavi slovenskiga besednjaka podarjovati, in berž ko ne prihodnji teden prvi zvezek družtviniga letopísa (Jahresschrift) na svitlo dati. — Za postavni létni zbor je bil 2. dan prihodnjiga mesca odločen. —

Novičar iz mnogih krajev.

Vse oči so zdej na Ogersko obrnjene, od kodar vsak dan oznanila velike vojske pričakujemo, ktera bo razsodila čez Madžarsko puntarsko armado, ki se zmirej bliže proti Buda-Peštu primakuje in veliko moč ima. Zató so šli te dni nekteri nar imenitniših Laških vojskovodov na Ogersko. Knez Windišgrätz, ki je bil dozdej vikši zapovednik cesarske armade na Ogerskim, je kakor smo včerej brali — po cesarskim povelji oddal svojo vikši oblast F. Z. M. baronu Weldnu, ki je bil dosihmal vojniški in deželski poglavar na Dunaji. — Košut je zapustil Debrečín in se od ondod z jedram svoje armade tudi Buda-Peštu bliža, kjer bo, kakor kaže, te dni velika vojska zagroméla. Bog daj naši armadi tako zmago, de bo enkrat konec te strašne vojske. Kakó nečloveško se Madžari proti Serbam obnašajo, se clo popisati ne more. V več krajih so Madžari vse pomorili, kar so tam živiga našli, in pomorjene trupla so psam metali. V Sivaču poleg Zombora so 270 otrok v šoli pomorili. Tako trinoško ravnaje mora pravična Božja roka kaznovati! — Iz Laškiga ni bilo pretečeni teden nič posebniga slišati, kakor to, de se kaže, de bo naš slavni oče Radecki s Sardinskim kraljem tak mir sklenil, de bo po pravici za naše cesarstvo práv. — Benečani se pa še zmirej niso udali. — Papež je še zmirej v Gaeti, in Rimska dežela še zmirej v pestéh puntarske vlade, ki je že skorej vse zvonove v denar preliti dala; unidan so tudi velki zvon „Jezusov zvon“ imenovani, v ta namen porabili, in vso srebernino, ki je še bila v poslopji Papeževim. — Nič se še ne vé, kako se bo Frankobrodská reč splétla. Naši ministri so si dosihmal v mnogih rečéh s Prajsovskim kraljem navskriž. — Nadvojvoda Janez so pisali unidan Gracarjem, de se práv veselé, se zopet nazaj na Štajarsko verniti, kjer so 40 lét takó zadovoljno živéli. „Ko pridem nazaj“ — pišejo svitli nadvojvoda — „si bomo z edinjeno pomočjó prizadevali, za prid domovine, za ljudsko podučenje in omikanje skerbeti“ i. t. d. De ljudomiliga nadvojvoda vse željno pričakuje, nam ni treba opomniti. — Presvitli Cesar so 31. sušca pisali banu Jelaciču, de naj jim nasvetje, kakó bi se junaškim in zvestim graničarjem lastna srenjska vredba (vstava) napravila, de ostanejo scer v svoji lastnosti kot vojaki in v vsih graničarsko službo zadevajóčih rečéh izpeljavni deržavni oblasti podverženi, de bojo pa vunder vsih pravíc deležni, ki so drugim avstrijanskim narodam podeljene. Zraven tega so jim presvitli Cesar v spoznanje velicih zaslug, ktere si je zvesti narod graničarjev za avstrijanski tron in za celo deržavo pridobil, odpustili okoli poldruziga milijona gold. dolgá, ki je vstal v poprejšnjih revnih létih na žitu za seme in za živež, ktero jim je deržava posojevala.

Vsakimu svoje!

Naš poslanec na deržavnim zboru, gosp. Ambrož je bil zlo zató obrekovan, de je ob času lanjskiga Dunajskiga punta na Dunaji ostal, in sosebno zató, kér se je slišalo, de je takrat v orožnici (Zeughaus) bil, ko jo je puntarska derhal ropala. Krive misli so se čez njegovo tadajšno obnašanje v orožnici tako raz-

širile, de, ker poštenimu človeku mora poštenje nar več veljati, je g. Ambrož želel, de naj mu vikši c. k. topniško brigadno vodstvo (k. k. Artillerie-Truppen-Brigade Comando) spriča, kakošno je bilo njegovo obnašanje v ropani ces. orožnici. Vikši vodstvo mu je dalo sprično pismo, ktero gosp. Ambroževo djanje 7. 8. in 9. kozoperska vsiga madeža očisti, in velike zasluge óčitno spozná, ktere si je gosp. Ambrož s tem pridobil, de je clo v nevarnosti svojiga življenja orožnico ropanja branil, kar koli je mogel. Novice, ki tudi niso bile zadovoljne z g. Ambrožam, de je ob času Dunajskiga punta na Dunaji v zboru ostal, z veseljem oznanijo poslovenjeno častno pismo, ki ga je gosp. Ambrož od vikšiga vojaškiga vodstva prejel, in se nadjajo, de ga bojo vsi slovenski časopisi radi ponatisnili. Takóle se glasi:

„Blagorodnemu gosp. Mihelu Ambrožu, c. k. kantonskimu komisarju Smeledniškemu na Krajnském, zdej na Dunaji!“

„Po naznanilu, ki ste ga sém položili, smo vprašali natanjko vse oficirje, ki so bili pričijoči, in smo zvedili, de so bile Vaše dela v resnici take, kakor ste jih popisali. Zatorej se podpisano brigadno vodstvo, kér je bilo Vaše hvale vredno obnašanje 7., 8. in 9. kozoperska še v poprejšnjih nam predpóloženih naznanilih posebno omenjeno, z velikim veseljem pripravljeniga spozná, Vas serčno zahvaliti za pridno pripomoč, de so se mnoge drage in zgodovinsko imenitne vojaške reči ropanju otele, in de so mnogi topniški oficirji pod Vašim varstvom obvarovani ostali.“

„Akoravno nismo opustili, Vaše v resnici domovinjoljubne in z veliko nevarnostjo lastniga življenja dopernešene dela vikšim oblastim na znanje dati, nas bo vnder tudi práv veselilo, ako Vam pričijoče pismo v vsaki priložnosti služi, de se Vaše v težavnih okolišinah popolnoma pravno in hvale vredno obnašanje povsod pravično razsodi, in takó ceni, kakor zares zasluži. Pridenemo Vam še popis gosp. lajtnanta Schädela bauerja, ki še vse bolj natanjko razloží.“

Hauslab s./r.

general-major.

„Od c. k. topniškiga brigadniga vodstva.“
Na Dunaji 4. maliga travna 1849.

Oznanilo naročnikom Novice.

Po novi postavi ni več tréba za pisma, v kterih se po pošti naročivni denarji za časopise vredništvam pošlejo, poštnine (Postporto) plačati. Vsaka pošta mora take pisma z denarji brez poštnine vzeti in poslati, samo to je potreba, de se na pismo zapiše, če se postavimo, nam piše: „Na vredništvo Novice“ ali „an die Redaction der Novice“ in de se še beseda pristavi: „Naročivni denár,“ ali „Pränumerationsgelder.“
Vredništvo.

Slovenski pregovori

nabrani od gosp. prof. Drja. J. Zupana.

Enkrat nobenkrat. — Enkrat z bitám, enkrat s pesám. — Enkrat s kopó, enkrat z goló.

Današnjimu listu je pridjan 15. dokladni list.

Žitni kup. (Srednja cena).	V Ljubljani		V Krajnji	
	14. maliga trav.		10. maliga trav.	
	gold.	kr.	gold.	kr.
1 mernik Pšenice domače	2	38	2	36
1 » » banaške	2	24	—	—
1 » Turšice.....	—	—	1	33
1 » Soršice.....	—	—	1	48
1 » Reži.....	1	37	1	40
1 » Ječmena.....	1	15	—	—
1 » Prosa.....	1	24	1	21
1 » Ajde.....	1	15	1	12
1 » Ovsá.....	—	54	—	51